

ОГЛЯД ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Осадча К.П., к.пед.н., доцент

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького

На сучасному ринку праці в Україні зростає затребуваність послуг тьютора як педагога, який супроводжує індивідуальні освітні програми учнів, про що засвідчує аналіз баз вакансій на українських сайтах (2016 р. – 20 актуальних вакансій, на початок 2017 р. – 28 вакансій). У результаті проведеного нами опитування учителів загальноосвітніх шкіл також було з'ясовано важливість спеціальної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності (84,6 % опитуваних). Тому актуальним стає професійна підготовка майбутніх педагогів до тьюторської діяльності, яка передбачає формування тьюторської компетентності під час навчання у вищому навчальному закладі.

В Україні проблема формування тьюторської компетентності майбутніх педагогів залишається не достатньо розробленою. У педагогічній теорії висвітлено окремі її аспекти, зокрема: формування готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до діяльності тьютора (М.В. Іващенко [1]), підготовка викладачів як організаторів дистанційного навчання (тьюторів) (В.М. Кухаренко [2]), методичні засади професійної підготовки учителів-тьюторів в умовах дистанційної форми навчання (В.В. Осадчий [3]). Тому постає проблема вивчення зарубіжного досвіду формування тьюторської компетентності.

У російській педагогічній практиці розробка та реалізація програм професійної педагогічної освіти, спрямованих на отримання кваліфікації «тьютор», є актуальною потребою, задоволення якої відповідає інтересам особистості, суспільства (включаючи педагогічне співтовариство) і держави [4, 110]. Тому у багатьох ВНЗ існують програми додаткової професійної педагогічної освіти для присвоєння кваліфікації «тьютор» (Московський педагогічний державний університет, Омський державний педагогічний університет, Південно-уральський державний гуманітарно-педагогічний університет та ін.), яку отримують випускники після успішного закінчення навчання за спеціальністю «Педагогічна освіта» таких профілів як «Тьютор» (бакалаврат), «Тьютор освітніх програм установ культури», «Тьюторство у сфері освіти», «Тьютор по здоров'язбереженню», «Інформаційні технології в освіті», «Тьюторство в електронному навчанні», «Сімейне тьюторство», «Тьюторство у сфері освіти осіб з ОМЗ» (магістратура) та ін..

З метою формування тьюторської компетентності у Московському педагогічному державному університеті викладачами кафедри педагогіки було розроблено магістерську програму за напрямом «Тьюторство в сфері освіти», в якій було поставлено ряд цілей, що відбивають специфіку освоєння тьюторської діяльності: 1) дати студенту досвід формування та реалізації власного освітнього запиту; 2) створити особливе освітнє середовище для реалізації студентами свого індивідуального освітнього запиту і освоєння тьюторської діяльності; 3) організувати взаємодію з зацікавленими суб'єктами (освітніми, громадськими

організаціями, експертним співтовариством і т.п.) як носіями освітніх ресурсів і потенційними роботодавцями студентів [4, 118]. Важливою складовою у цій програмі є практика, під час якої формуються компетентності тьютора за умов наявності практичного досвіду виконання необхідних дій, а також рефлексії цього досвіду. Вона включає в себе такі етапи: 1) проведення пробних тьюторських занять на різних факультетах університету, під час яких магістранти розкривали студентам педагогічних спеціальностей сутність нової педагогічної професії; 2) тьюторський супровід вибору теми магістерської дисертації у магістрантів першого року навчання магістрантами другого року навчання; 3) педагогічна практика в рамках магістерського дослідження.

В.С. П'яніним пропонується модель професійної підготовки бакалаврів до діяльності тьютора в загальноосвітніх установах, яка спрямована на формування їх загальних і професійних компетентностей і особистісних якостей (самостійності, самовизначення, самоактуалізації) і здійснюється у п'ять етапів під час навчання у ВНЗ. На діагностичному етапі здійснюється всебічне вивчення студентів-бакалаврів. Для цього застосовуються методики анкетування, бесіди, есе, проекти, наприклад, за такими темами: «Формування професійної компетенції в процесі підготовки майбутнього бакалавра-тьютора», «Організація самостійної роботи учнів» та ін.. Мотиваційно-цільовий етап включає в себе формування у бакалаврів-тьюторів стійкого мотиву і спрямованості на отримання навичок тьюторського супроводу учнів у процесі профільного навчання в загальноосвітніх установах. На інформаційно-аналітичному етапі професійна підготовка бакалаврів як тьюторів реалізується через вивчення елективного курсу «Теорія і технологія супроводу учнів педагогом-наставником (тьютором) в освітній установі» і спрямована на формування прагнення до самопізнання, самостійності, самовдосконалення, самоактуалізації, прояву творчості в соціально-педагогічному супроводі учнів, а також уміння розробляти індивідуальні освітні маршрути. На інтегративному етапі через спецкурс з організації виробничої практики створюються умови для становлення системи ціннісних і професійних орієнтацій бакалаврів-тьюторів, виховання культури комунікації. На останньому етапі, рефлексивному, бакалаврам пропонується створити алгоритм рефлексивного аналізу для тьютора [5]. Таким чином, процес формування тьюторської компетентності здійснюється послідовно протягом усього процесу навчання у ВНЗ.

У США тьюторство є життєво важливою сферою, що швидко розвивається, особливо у відношенні приватних послуг. Тьютори навчають окремих осіб або невеликі групи за межами класної кімнати, допомагаючи учням покращити свої оцінки, зрозуміти складні поняття, отримати додаткову допомогу, щоб вони краще засвоювали шкільні предмети, або здійснюють підготовку до вступу у коледж та до складання формальних стандартизованих екзаменів. Вони повинні мати спеціальні знання і досвід у сфері тьюторства. У «Керівництві з кваліфікації тьютора / постачальника освітніх послуг» зазначається, що тьютор може отримати необхідні компетентності завдяки навчанню за програмою бакалавра освіти та/або отриманню ліцензії на право викладання, а також завдяки завершенню дослідження, що підтримується програмою з підготовки тьюторів [6, 259]. Одним

із шляхів формування тьюторської компетентності вважаються сертифікаційні курси при Національній тьюторській асоціації, Американській тьюторській асоціації й інших організаціях та тьюторських компаніях. Адже вони забезпечують навчання передовим технологіям, ключовим стратегіям і методам тьюторства за одночасного підвищення професійної компетентності. Так програма навчання тьюторів Асоціації коледжів читання та навчання (College Reading and Learning Association) пропонує курс, що являє собою огляд теорії основних прийомів та методів навчання, ролі тьютора та тьюторанта й їх взаємодії для сприяння ефективному тьюторству. Акцент у курсі робиться на спільному й інтерактивному навчанні, навичках спілкування, активному навчанні, коли слухачі моделюють, практикують, оцінюють і розробляють різні методики індивідуального та групового тьюторства й застосовують вивчені принципи і стратегії у тьюторських програмах. Курс дозволяє слухачам розвивати у собі гнучкі стилі тьюторства, які дозволяють тьюторантам стати впевненими і самостійними учнями, та підкреслити вплив тьюторства на навчання та особистісний розвиток самого тьютора [7].

Таким чином, огляд зарубіжного досвіду дозволяє виділити два основні шляхи формування тьюторської компетентності: навчання у ВНЗ за відповідною спеціалізацією на бакалавраті чи магістратурі та проходження сертифікаційних курсів з отриманням відповідного документу, що засвідчує право на проведення тьюторської практики.

Література

1. Іващенко М.В. Формування готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до діяльності тьютора: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / М.В. Іващенко. – Х., 2011. – 20 с.
2. Кухаренко В.М. Навчально-методичний комплекс підготовки викладача дистанційного навчання / В.М. Кухаренко // Інформаційні технології і засоби навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Articles/krio/UDK-371.pdf>.
3. Осадчий В.В. Методи, форми та засоби професійної підготовки учителів-тьюторів в умовах дистанційної форми навчання / В.В. Осадчий // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми виховання і спорту: зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХІІІ). 2010. – №.6.
4. Ковалева Т.М. Профессия «тьютор» / Т.М. Ковалева, Е.И. Кобыща, С.Ю. Попова, А.А. Теров, М.Ю. Чередилина. – М.-Тверь: «СФК-офис». – 246 с.
5. Пьяинн В.С. Профессиональная подготовка бакалавров как тьюторов в условиях педагогического вуза для общеобразовательных учреждений: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / В.С. Пьяинн. – М.: 2010. – 26 с.
6. Гордон Э. Революция в тьюторстве: прикладное исследование передового опыта, вопросов политики и достижений учащихся / Э. Гордон, Р. Морган, Ч. О'Мэлли, Дж. Понтиселл. – Ижевск: ERGO, 2010. – 332 с.
7. Tutor Training Program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://lrc.umbc.edu/tutor/tutor-training-program>.